

אישות, הורות ודודאים

הרב משה ליכטנשטיין

א. רמב"ן בראשית כ"ט:ל"א:

כי שנואה לאה - הנה לאה רמתה באחותה גם ביעקב, כי אם נאמר שנהגה כבוד באביה שאחז בה והכניסה אליו ואל תמר בו, היה לה להגיד או לרמוז כי היא לאה, אף כי היתה מתנכרת כל הלילה, ולפיכך לא הכירה עד שראה אותה בבקר, ולכן שנואה יעקב. והאלהים יודע כי להנשא אל הצדיק עשתה כן ורחם עליה. וכך אמרו בבראשית רבה (עא ב) כיון שראה יעקב מעשים שרמתה לאה באחותה נתן דעתו לגרשה, וכיון שפקדה הקב"ה בבנים אמר לאמן של אלו אני מגרש. וזה טעם "וירא אלהים", כי חמל עליה שלא יעזבנה:
ויש אומרים (הרד"ק) כי שתיים נשים שהאחת אהובה מאד תקרא השניה שנואה כנגדה, כמו שאמר ויאהב גם את רחל מלאה, לא ששנואה, והיתה בושה בדבר וראה אלהים את עניה:

ב. רד"ק שם:

כי שנואה לאה: לא היה יעקב שונא אותה אבל היה אוהב אותה אלא לפי שהיה אוהב את רחל יותר קרא ללאה שנואה, כלומר כנגד אהבתה של רחל היתה שנואה

ג. בראשית רבא ע"א:

סומך ה' לכל הנופלים, אלו העקרות שהם נופלין בתוך בתיהם, וזוקף לכל הכפופים, כיון שהקב"ה פוקדן בבנים הן נזקפות, תדע לך שכן לאה שנואת הבית היתה וכיון שפקדה הקב"ה נזקפה, הה"ד וירא ה' כי שנואה לאה... ר' חנין בשם ר' שמואל בר ר' יצחק אמר כיון שראה אבינו יעקב מעשים שרימה לאה באחותה נתן דעתו לגרשה וכיון שפקדה הקב"ה בבנים אמר לאמן של אלו אני מגרש ובסוף הוא מודה על הדבר הה"ד (בראשית מז) וישתחו ישראל על ראש המטה, מי היה ראש מטתו של אבינו יעקב לא לאה, ורחל עקרה, א"ד יצחק רחל היתה עיקרו של בית כמה שנאמר ורחל עקרה, עיקרה רחל, א"ר אבא בר כהנא רוב מסובין עיקר של לאה היו לפיכך עושים רחל עיקר, ורחל עקרה, רחל היתה עיקרו של בית, תני רבי שמעון בן יוחאי לפי שכל הדברים תלוין ברחל לפיכך נקראו ישראל על שמה (ירמיה לא) רחל מבכה על בניה ולא סוף דבר לשמה אלא לשם בנה (עמוס ה) אולי יחנן ה' צבאות שארית יוסף, ולא סוף דבר לשם בנה אלא לשם בן בנה, שנאמר (ירמיה לא) הבן יקיר לי אפרים

ד. רמב"ן בראשית ב:כ"ד

והיו לבשר אחד, הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י. ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בולדותיהם:
והנכון בעיני, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא, וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב, בעבור שנקבת האדם היתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ודבק בה, והיתה בחיקו כבשרו, ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו. וכאשר היה זה באדם, הושם טבעו בתולדותיו, להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמם, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד. וכן כי אחינו בשרנו הוא (להלן לז כז), אל כל שאר בשרו (ויקרא יח ו). הקרובים במשפחה יקראו "שאר בשר". והנה יעזוב שאר אביו ואמו וקורבתם, ויראה שאשתו קרובה לו מהם: